

Džil Santopolo

SVETLO BEZ KOG SMO OSTALI

Prevela
Dubravka Srećković Divković

Laguna

Naslov originala

Jill Santopolo

THE LIGHT WE LOST

Copyright © 2017 by Jill Santopolo

gradu Njujorku

Translation copyright © 2018 za srpsko izdanje, LAGUNA

© Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

FSC

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

prolog

POZNAVALI SMO SE GOTOVO POLA ŽIVOTA.

Gledala sam te osmehnutog, samouverenog, blaženo srećnog.

Gledala sam te slomljenog, ranjenog, zabludelog.

Ali ovakvog te nikad nisam videla.

Ti si me naučio da tragam za lepotom. U mraku, u razaranju, uvek si pronalazio svetlo.

Ne znam kakvu ću lepotu ovde naći, kakvu svetlost. Ali pokušaću. Učiniću to za tebe. Zato što znam da bi ti to učinio za mene.

Bilo je neizmerno mnogo lepote u našem zajedničkom životu.

Možda odatle i treba da počnem.

i

PONEKAD PREDMETI IZGLEDAJU KAO DA SU BILI SVEDOCI istorije. Svojevremeno sam zamišljala da je onaj drveni sto za kojim smo sedeli na Krejmerovom seminaru o Šekspiru na poslednjoj godini studija star isto koliko i Kolumbija – da se u toj sobi nalazio od 1754, ivica istrtih i glatkih od vekova studenata poput nas, što, dabome, nije moglo biti tačno. Ali takvu sam sliku imala. Studenti koji tu sede za vreme rata za nezavisnost, Građanskog rata, oba svetska rata, Vijetnama, Zalivskog rata.

Čudno, kad bi me pitao ko je još bio s nama tog dana, sumnjam da bih znala da ti odgovorim. Nekada sam krajnje jasno videla lica svih njih, ali posle trinaest godina pamtim samo tebe i profesora Krejmera. Čak ne mogu da se prisetim ni kako se zvala asistentkinja koja je u učionicu stigla trčeći, sa zakašnjenjem. Čak kasnije i od tebe.

Krejmer je upravo bio završio prozivku kad si otvorio vrata. Osmehnuo si mi se, tvoja jamica se na tren pojavila kad si smakao kačket sa znakom *Dajmondbeksa* i zadenuo je

u zadnji džep. Oči su ti se brzo zaustavile na praznom sedištu do mene, a onda si tu seo i ti.

„A vi ste...?“, upitao je Krejmer kad si zavukao ruku u ranac da izvadiš svesku i olovku.

„Gejb“, rekao si „Gejbrijel Samson.“

Krejmer je pregledao papir ispred sebe. „Hajde da nam do kraja semestra cilj bude 'dolazak na vreme', gospodine Samsone“, kazao je. „Predavanje počinje u devet. Zapravo, hajde da nam cilj bude 'dolazak malo ranije.'“

Klimnuo si glavom, a Krejmer je započeo priču o temama u *Juliju Cezaru*.

„Mi smo stigli / vrhuncu s kojeg klonimo se padu“, pročitao je. „Plime kod ljudskih poduzeća ima / koja čoveka uspehu ponese / ako se nje u bujanju dočepa; / a propusti li ovo, vodiće ga / životni put kroz bedu i plicake. / Zabrodili smo sad i mi na takvo / debelo more, pa za povoljnom / moramo strujom, / nećemo l' da naš / omane pothvat.* Nadam se da ste svi pročitali knjigu. Ko zna da mi kaže šta ovde Brut govori o sudbini i slobodnoj volji?“

Zauvek ću pamtititi taj odlomak zato što sam se od tog dana bezbroj puta zapitala da li je tebi i meni bila sudbina da se sretnemo na Krejmerovom seminaru o Šekspiru. Da li nas je sve te godine spajao usud ili odluka. Ili pak oboje u kombinaciji, brodeći za povoljnom strujom.

Kad je Krejmer to rekao, nekoliko njih je krenulo da lista tekst ispred sebe. Ti si prošao prstima kroz kovrdže, a one su se opet gipko vratile gde su bile.

„Dakle“, izgovorio si, a ostali iz grupe pridružili su mi se u gledanju u tebe.

* Šekspir, *Julije Cezar*, prevod Borivoja Nedića i Velimira Živojinovića. (Prim. prev.)

Ali nisi uspeo da završiš.

Ta asistentkinja kojoj ne mogu da se setim imena utrčala je u učionicu. „Izvinite što kasnim“, kazala je. „Avion je udario u jednu Kulu bliznakinju. Bilo je na televiziji baš kad sam kretala na predavanje.“

Niko nije bio svestan značaja njenih reči; čak ni ona sama.

„Je li pilot bio pijan?“, upitao je Krejmer.

„Ne znam“, rekla je asistentkinja sedajući za katedru. „Čekala sam, ali voditelji na vestima nisu imali pojma šta se to dešava. Kažu da je bio nekakav avion na propelerski pogon.“

Da se to dogodilo sad, svi naši telefoni već bi grmeli od vesti. Pištale bi poruke sa *Tvitera* i *Fejsbuka*, iskakala bi obaveštenja *Njujork tajmsa*. Ali u to doba još nije bilo komunikacije u realnom vremenu, tako da ništa nije omelo Šekspira. Svi smo samo slegli ramenima, a Krejmer je nastavio da priča o *Cezaru*. Hvatajući beleške, posmatrala sam kako prstima desne ruke nesvesno trljaš drvena vlakna stola. Nažvrljala sam crtež tvog palca sa okrzanim noktom i zacepljenom zanokticom. I sad mi je negde ta sveska – u kutiji punoj humanističke literature i istorije savremenih civilizacija. Sigurna sam da je tamo.

ii

NIKAD NEĆU ZABORAVITI ŠTA SMO IZGOVORILI KAD SMO izašli iz Filozofskog zdanja; iako same reči nisu bile ništa posebno, naš razgovor mi se urezao u sećanje kao sastavni deo tog dana. Pošli smo niz stepenice zajedno. Ne baš doslovno zajedno, nego naporedo. Vazduh je bio čist, nebo plavo – a sve se promenilo. Samo što to još nismo znali.

Ljudi su svud oko nas upadali jedni drugima u reč:

„Kule bliznakinje su se srušile!“

„Otkazana su predavanja!“

„Hoću da dam krv. Da li znate gde mogu da dam krv?“

Okrenula sam se ka tebi. „Šta se ovo dešava?“

„Stanujem u Istočnom bloku“, rekao si ti i pokazao ka studentskom domu. „Hajdemo da saznamo. Ti si Lusi, je li tako? Gde stanuješ?“

„U Hoganu“, odgovorila sam. „I da, Lusi.“

„Drago mi je, Lusi, ja sam Gejbrijel.“ Pružio si ruku. Usred svega toga, prihvatila sam je i pogledala pritom u tebe. Jamica

se opet pojavila. Oči su ti sjale plavetno. Tad sam pomislila, prvi put: *Divan je.*

Pošli smo u tvoj stan i seli da gledamo televiziju s tvojim cimerima Adamom, Skotom i Džastinom. Na ekranu su ljudska tela ponirala sa zgrada, pocrnela brda ruševina slala su dimne signale u nebo, a Kule su se stalno iznova rušile. Takvo razaranje nas je okamenilo. Zurili smo u slike, ne uspevajući da izmirimo njihove priče s našom stvarnošću. Činjenica da se to događa u našem gradu, na jedanaest kilometara odatle gde mi sedimo, i da su to ljudi – prava ljudska bića – još nam nije dopirala do mozga. Makar meni nije. Sve je delovalo strahovito daleko.

Mobilni telefoni nisu nam radili. Morao si da pozoveš sa fiksnog telefona mamu u Arizoni da bi joj rekao da si dobro. Ja sam pak pozvala svoje roditelje u Konektikatu, a oni su hteli da dođem kući. Znali su nekog kom ćerka radi u Svetskom trgovinskom centru, a još niko nije imao o njoj vesti. Nekog drugog čija je rođaka imala zakazan poslovni doručak u *Prozoru na svet.*

„Bezbednije je izvan Menhetna“, rekao je moj otac. „Šta ako puste antraks? Ili primene neko drugo biološko oružje. Nervni gas.“

Odgovorila sam tati da ne radi podzemna železnica. Verovatno ne idu ni obični vozovi.

„Doći ću po tebe“, kazao je. „Odmah uskačem u kola.“

„Biće sve u redu“, rekla sam. „Ovde sam s nekim društvom. Dobro smo. Zvaću te kasnije opet.“ I dalje ništa nije delovalo stvarno.

„Znate šta?“, izgovorio je Skot kad sam spustila slušalicu. „Da sam ja teroristička organizacija, gađao bih nas bombom.“

„Šta lupetaš?“, rekao je Adam. On je čekao vesti o svom stricu, koji je radio u njujorškoj policiji.

„Hoću da kažem, ako se akademski razmišlja o tome...“, nastavio je Skot, ali dalje od toga nije odmakao.

„Začepi“, odrezao je Džastin. „Ozbiljno, Skote. Nije trenutak.“

„Možda bi trebalo da krenem“, obratila sam se tad ja tebi. Nisam te baš poznavala. Samo što sam se upoznala s tvojim drugovima. „Cimerke mi se verovatno pitaju gde sam.“

„Javi im se“, odgovorio si pružajući mi opet telefon. „I kaži im da ideš na krov Vinovog doma. Kaži im da mogu tamo da se nađu s tobom ako želiš.“

„Kuda idem?“

„Sa mnom“, rekao si i prošao odsutno prstima duž moje pletenice. Bio je to prislan gest, od onakvih kakvi su dopustivi tek nakon probijanja svih barijera ličnog prostora. Kao da jedeš iz nečijeg tanjira bez pitanja. I potpuno iznenadno, osetila sam povezanost s tobom, kao da tvoja ruka na mojoj kosi znači nešto više od dokonih, nervoznih prstiju.

Razmišljala sam o tom trenutku, godinama potom, kad sam odlučila da doniram kosu, pa mi je frizerka pružila moju pletenicu umotanu u najlon, naizgled još tamnije smeđu nego inače. Iako si tad bio preko pola sveta, imala sam utisak da te izdajem, kao da presecam sponu između nas.

Ali tada, tog dana, nakon što si mi dodirnuo kosu, shvatio si šta si uradio, pa si pustio ruku da ti padne u krilo. Ponovo si mi se osmehnuo, ali ovoga puta ne i očima.

Slegla sam ramenima. „Važi“, rekla sam.

Činilo se da svet puca u komade, kao da smo prošli kroz razbijeno ogledalo i ušli u razlomljeni prostor u njemu, gde ništa nema logike, gde su nam štitovi spuštjeni, zidovi srušeni. U tom prostoru nije bilo nikakvog razloga da kažem ne.

iii

POPELI SMO SE LIFTOM DO JEDANAESTOG SPRATA VINOVOG doma, a onda si otvorio prozor na kraju hodnika. „Neko mi je ovo pokazao još na drugoj godini“, rekao si. „Najneverovatnija panorama Njujorka koju ćeš ikada videti.“

Izašli smo kroz prozor, na krov, i tu mi se presekao dah. Sa južnog vrška Menhetna kuljao je dim. Čitavo nebo je zadobijalo sivu boju, grad pod pokrovom pepela.

„O, bože“, izustila sam. Oči su mi se napunile suzama. Zamislila sam ono što je nekada bilo tu. Videla negativ u prostoru gde su dotad stajale Kule. Konačno me je tresnulo. „U tim zgradama su bili ljudi.“

Tvoja ruka je napipala moju ruku i uhvatila je.

Stajali smo tako i zurili u ishod razaranja, dok su nam se suze slivale niz obraze, koliko dugo, ne znam. Sigurno je kraj nas bilo i drugih, ali ne mogu da ih dozovem u sećanje. Samo tebe. I tu sliku dima. Urezala mi se u mozak.

„Šta će sad biti?“, konačno sam prošaputala. Tek kad sam videla, shvatila sam razmere napada. „Šta dalje?“

Pogledao si u mene, a naše oči, i dalje mokre od suza, sastale su se sa onim magnetizmom koji ne primećuje okolni svet. Ruka ti je kliznula oko mog struka, a ja sam se propela na prste da se na pola puta susretnem s tvojim usnama. Stisli smo se telom uz telo, kao da će nas to zaštititi od svega što dolazi potom. Kao da ću biti bezbedna jedino ako mi usne ostanu na tvojim usnama. Tog trenutka kad se tvoje telo obavilo oko mog, eto kako sam se osećala – bezbedno, obgrljeno snagom i toplotom tvojih ruku. Mišići su ti treperili pod mojim dlanovima, zagnjurila sam prste u tvoju kosu. Obmotao si moju pletenicu oko šake, povukao je i zabacio mi glavu. I zaboravila sam na svet. U tom trenutku postojao si samo ti.

Godinama me je grizla savest zbog toga. Grizla me je zato što smo se prvi put poljubili dok je grad goreo, grizla zato što sam u tom času uspela da zaboravim na sve drugo osim na tebe. Ali posle ću saznati da nisam bila jedina. Ljudi su mi šapatom pripovedali da su tog dana vodili ljubav. Da su napravili dete. Da su se verili. Da su prvi put rekli *Volim te*. Ima u smrti nečeg što u ljudima budi želju za životom. Mi smo tog dana želeli da živimo i ne krivim nas zbog toga. Više ne.

Kad smo se rastavili da bismo prodisali, prislonila sam glavu uz tvoje grudi. Osluškiivala sam ti srce i umirivalo me je njegovo ravnomerno kucanje.

Da li je kucanje moga srca umirivalo tebe? Umiruje li ga i sad?

iv

VRATILI SMO SE U TVOJ DOM ZATO ŠTO SI MI OBEĆAO RUČAK. Hoćeš opet na krov sa foto-aparatom kad budemo jeli, tako si mi rekao, da snimiš neku sliku.

„Za *Spektejtor*?“, upitala sam.

„Novine?“, kazao si. „Ma ne. Za sebe.“

U kuhinji mi je privukla pažnju gomila tvojih fotografija – crno-belih, snimanih po čitavom krugu univerziteta. Bile su predivne, čudnovate, okupane svetlom. Prizori toliko uveličani da je svakodnevni predmet izgledao kao savremena umetnost.

„Odakle je ova?“, upitala sam. Razgledajući je malo duže, shvatila sam da je to krupan snimak ptičjeg gnezda, postavljenog nečim što je ličilo na novine i časopise, i nečijim radom za čas francuske književnosti.

„O, ta je bila čudo“, odgovorio si. „Džesika Čo – poznaješ je? ona što peva a kapela? devojkica Dejvida Blama? – rekla mi je za to gnezdo koje se vidi sa njenog prozora i u kom je završio ugrađen nečiji domaći zadatak. I otišao sam da

izvidim. Morao sam da visim preko prozora da bih ovo snimio. Džes je tražila od Dejva da me drži za noge zato što se bojala da ću pasti. Ali snimio sam.“

Nakon te priče drugačije sam te posmatrala. Postao si odvažan, hrabar, posvećen lovu na umetnost. Kada se sad osvrnem, nagađam da si i hteo to da pomislim. Trudio si se da me impresioniraš, ali to tad nisam shvatala. Samo sam mislila: *O! Mislila sam: Divan je.* Ali i tad i za sve vreme našeg poznanstva, tačno je bilo da lepotu svuda pronalaziš. Da primećuješ ono što drugi ljudi ne primećuju. To je nešto čemu sam se uvek divila kod tebe.

„Time želiš da se baviš?“, upitala sam, pokazujući ka slikama.

Odmahnuo si glavom. „Samo iz razonode“, rekao si. „Mama mi je umetnica. Treba da vidiš šta tek ona ume, one njene božanstvene džinovske apstrakcije, ali za život zarađuje od malih formata za turiste, sa zalascima sunca u Arizoni. Ne želim takav život, da stvaram ono što se prodaje.“

Naslonila sam se na kuhinjsku radnu površinu i krenula da razgledam i ostale fotografije. Rđa koja prodire u kamenu klupu, ispucale žilice mermera, korozija na metalnoj ogradi. Lepota gde nisam ni pomišljala da je može biti. „Je li ti i tata umetnik?“, upitala sam.

Lice ti se zatvorilo. Videla sam to, kao kad ti se ispred nosa zalupe vrata. „Ne“, odgovorio si. „Nije.“

Zabasala sam u minsko polje za koje nisam ni znala da postoji. Rešila sam da to privremeno ostavim ad akta – tek sam razotkrivala tvoj predeo. Već sam se nadala da ću taj teren dobro upoznati, da ću naučiti da se i žmureći snalazim u njemu.

Ćutao si. Ćutala sam. U pozadini je televizor i dalje trešao i čula sam voditeljke kako pričaju o Pentagonu i avionu

što se srušio u Pensilvaniji. Ponovo me je zapljusnuo užas situacije. Spustila sam tvoje fotografije. Delovalo mi je bolešno da se u tom trenutku fokusiram na lepotu. Ali kada sad bolje promislim, možda je upravo to i bio ispravan postupak.

„Zar nisi rekao da ćemo na ručak?“, upitala sam iako nisam bila gladna, iako mi se prevrtao želudac od onih slika što su proletale televizijskim ekranom.

Otvorila su se vrata u dubini tvojih očiju. „Jesam rekao“, potvrdio si i klimnuo glavom.

Imao si samo sastojke za načose. I tako sam mehanički iseckala paradajz i otvorila konzervu pasulja zarđalim otvaračem za konzerve, a ti si za to vreme ređao tortilja-čips u jednu od onih aluminijumskih posuda za jednokratnu upotrebu i rendao sir u okrnjenu činiju za pahuljice s mlekom.

„A ti?“, upitao si kao da nam razgovor nije iskliznuo iz šina.

„Mm?“ Utisnula sam poklopac konzerve u pasulj da bih mogla da ga izvučem.

„Jesi li umetnica ti?“

Spustila sam metalni disk na radnu površinu. „Ne“, rekla sam. „Moje najkreativnije delo jesu priče koje pišem za cimerke.“

„O čemu?“, upitao si glave nakošene u stranu.

Oborila sam pogled da me ne bi video kako crvenim. „Ovo je blamaža“, odgovorila sam, „ali priče su o patuljastom prasetu po imenu Hamilton koje slučajno biva primljeno na koledž za zečeve.“

Iznenadeno si se zasmejao. „Hamilton. Prase“, izgovorio si. „Kapiram. Zanimljivo.“

„Hvala“, kazala sam i opet digla pogled ka tebi.

„Dakle, time želiš da se baviš posle diplomskog?“ Bio si se pružio da uzmeš teglu sa salsom i upravo si kuckao njenim poklopcem o radnu površinu da bi ušao vazduh.

Odmahnula sam glavom. „Mislim da i nema baš nekog velikog tržišta za priče o Prasetu Hamiltonu. Pomišljam da uđem u reklamnu industriju, ali sad kad sam to izgovorila, zvuči glupo.“

„Zašto glupo?“, upitao si i obrnuo poklopac uz tih prasak.

Pogledala sam u televizor. „Da li ono išta znači? Reklamiranje? Da mi je poslednji dan na ovom svetu i da sam provela čitav zreli život smišljajući kampanje kojima ću ljudima prodavati... rendani sir... ili čips za načose... da li bih imala utisak da sam pametno proživela svoj vek?“

Gricnuo si se za usnu. Oči su ti govorile: *Razmišljam o tome*. Naučila sam još malčice o tvojoj topografiji. Možda si i ti naučio malčice o mojoj. „Šta znači valjano proživljen vek?“, upitao si.

„To i pokušavam da dokučim“, kazala sam, a misli su mi se vrtložile dok sam to govorila. „Mislim da možda ima neke veze s time da li si ostavio trag – u pozitivnom smislu. Da li je svet posle tebe za trun bolji nego što je bio kad si ga zatekao.“ I sad verujem u to, Gejbe. Čitavog života stremila sam ka tome – a mislim da si stremio i ti.

Tad sam videla da je nešto procvetalo na tvom licu. Nisam bila sigurna šta znači. Još nisam bila dovoljno naučila o tebi. Ali sad znam taj pogled. On znači da perspektive u tvojoj glavi menjaju položaj.

Zamočio si čips u salsu i pružio mi ga.

„Griz?“, upitao si.

Skrckala sam ga dopola, a ti si ostatak ubacio sebi u usta. Oči su ti pratile ravni mog lica i putovale mi niz čitavo telo. Osećala sam da me ispituješ iz različitih uglova i tačaka. Potom si mi očešao obraz jagodicama prstiju, pa smo se opet poljubili; ovog puta si imao ukus soli i ljute papričice.

Kad mi je bilo pet ili šest godina, crtala sam po zidu spavaće sobe crvenom voštanom bojicom. Mislim da ti tu priču nikad nisam ispričala. U svakom slučaju, dok sam crtala srca i drveće, sunca, mesece i oblake, znala sam da radim nešto što ne bih smela. Osećala sam to negde u samoj utrobi. Ali nisam mogla da se uzdržim – strahovito sam želela to da uradim. Soba mi je bila uređena u ružičastoj i žutoj boji, ali moja najdraža bila je crvena. I htela sam da mi soba bude crvena. Bilo mi je *potrebno* da mi soba bude crvena. Crtanje po zidu ostavljalo je utisak nečeg potpuno opravdanog i istovremeno apsolutno nedozvoljenog.

Eto kako sam se osećala onog dana kad sam te upoznala. Poljubac s tobom usred tragedije i smrti ostavljao je utisak nečeg potpuno opravdanog i istovremeno apsolutno nedozvoljenog. Ali ja sam se usredsredila na onaj deo koji je delovao opravdano, kako uvek i radim.

ZAVUKLA SAM RUKU u zadnji džep tvojih farmerki, a ti si zavukao svoju šaku u zadnji džep mojih. Privukli smo jedno drugo. Zazvonio ti je telefon u sobi, ali nisi ga zarezivao. Potom je zazvonio telefon u Skotovoj sobi.

Posle nekoliko sekundi, u kuhinju je ušao Skot i nakašljao se. Razdvojili smo se i okrenuli se prema njemu. „Traži te Stefani, Gejbe“, izgovorio je. „Prebacio sam je na čekanje.“

„Stefani?“, upitala sam.

„Niko“, odgovorio si u istom trenutku kad je Skot rekao: „Njegova bivša.“

„Plače, brate“, obratio se Skot tebi.

Izgledao si razapeto, oči su ti prešle sa Skota na mene, pa opet na njega. „Hoćeš da joj kažeš da ću je pozvati za neki minut?“, upitao si ga.

Skot je klimnuo glavom i izašao, a onda si me ščepao za ruku, prepleo sa mnom prste. Oči su nam se susrele kao ono na krovu, i nisam mogla da odvratim pogled. Srce mi je ubrzalo. „Lusi“, izgovorio si, nekako natopivši moje ime žudnjom. „Znam da si ovde i znam da sad to izgleda malo čudno, ali moram da proverim da li je sve u redu kod nje. Bili smo zajedno čitave prošle školske godine i raskinuli smo koliko prošlog meseca. Ovaj dan...“

„Kapiram“, rekla sam. I začudo, zbog toga si mi se još više dopao, što i dalje vodiš brigu o Stefani iako se više ne zabavljaš s njom. „Ionako treba da se vratim svojim cimerkama“, dodala sam, premda mi se nije išlo. „Hvala ti na...“ Započela sam tu rečenicu ne znajući kako da je završim, a onda sam otkrila da to i ne umem.

Stegao si mi prste. „Hvala ti što si ovom danu podarila još nešto“, rekao si. „Lusi. Lus. *Luz* je svetlo na španskom, je li tako?“ Začutao si. Klimnula sam glavom. „Dakle, hvala ti što si jedan mračan dan ispunila svetlom.“

Pretočio si u reči to osećanje koje nisam umela da izrazim. „I ti si učinio isto za mene“, kazala sam. „Hvala ti.“

Opet smo se poljubili i teško mi je bilo da se otrgnem od tebe. Užasno je teško bilo otići.

„Zvaću te kasnije“, rekao si. „Naći ću te u imeniku. Izvini zbog načosa.“

„Samo se ti čuvaj“, odgovorila sam ja. „Načose možemo da jedemo i neki drugi put.“

„Lep predlog“, kazao si.

I tako sam otišla, pitajući se da li je moguće da jedan od najjezivijih dana koje sam ikada doživela nekako sadrži i zlatno zrnce lepote.

* * *

JESI ME POZVAO posle nekoliko sati, samo što nisam takav razgovor očekivala. Kazao si kako ti je krivo, neopisivo krivo, ali ti i Stefani opet ste zajedno. Nema joj najstarijeg brata – radio je u Svetskom trgovinskom centru 1 – i potreban si joj. Kazao si kako se nadaš da razumem i opet mi zahvalio što sam unela svetlo u tako strašno popodne. Kazao si kako ti mnogo znači što sam bila tu. I opet si se izvinio.

Nije trebalo da se osećam smrvljeno, no tako sam se osećala.

Nisam progovorila s tobom do kraja jesenjeg semestra. A ni do kraja prolećnog semestra. Promenila sam mesto na Krejmerovim predavanjima kako ne bih morala da sedim do tebe. Ali slušala sam te svaki put kad govoriš o tome kako sagledavaš lepotu u Šekspirovom jeziku i pesničkim slikama – čak i u najružnijim scenama.

„’Vaj!’“, čitao si naglas, „crvena reka tople krvi, kao / žuboreći izvor vetrom uzburkan, / diže se i spušta međ ružičnim usnama.“* A ja sam samo uspevala da razmišljam o *tvojim* usnama i o tome kakve su bile dok su se upijale u moje usne.

Pokušavala sam da istisnem iz sećanja onaj dan, ali to je bilo nemoguće. Nisam mogla da zaboravim šta se dogodilo Njujorku, Americi, ljudima u Kulama. I nisam mogla da zaboravim šta se dogodilo između nas. Čak i sada, kad god neko upita: „Jesi li bila u Njujorku kad su se kule srušile?“ ili: „Gde si bila tog dana?“ ili: „Kako je bilo tamo?“, prvo na šta pomislim jesi ti.

* * *

* Šekspir, *Tit Andronik*, prevod Živojina Simića i Sime Pandurovića. (Prim. prev.)

POSTOJE TRENUCI KOJI menjaju putanju čovekovog života. Za bezbroj nas koji smo tad živeli u Njujorku taj trenutak je bio 11. septembar. Sve što sam uradila tog dana bilo bi važno, bilo bi vatrom urezano u moj mozak i kao žig utisnuto u srce. Ne znam zašto sam te upoznala tog dana, ali zato znam da si zahvaljujući tome postao sastavni deo moje lične istorije za sva vremena.

V

BIO JE MAJ I SAMO ŠTO SMO DIPLOMIRALI. VRATILI SMO KAPE i toge, razmenili ih za diplome ispisane na latinskom, sa krasnopisno urađenim imenima, ime, drugo ime, prezime. Ušla sam u *Mond* sa svojimima – majkom, ocem, bratom Džejsonom, jednim dedom, jednom babom i jednim ujakom. Dodelili su nam mesto do jedne druge porodice, mnogo manje porodice – tvoje.

Digao si pogled dok smo prolazili jedno po jedno i pružio ruku, dotakavši me po mišici. „Lusi!“ izgovorio si. „Čestitam.“

Uzdrhtala sam. I posle tolikih meseci, eto šta mi je uradio dodir tvoje kože, ali ipak sam uspela da uzvratim: „I ja tebi.“

„Šta dalje planiraš?“, upitao si. „Ostaješ li u gradu?“

Klimnula sam glavom. „Dobila sam posao u programskom razvoju u jednoj novoj televizijskoj produkcijskoj kući – emisije za decu.“ Nisam uspela da se uzdržim od osmeha od uva do uva. Za taj posao sam navijala duže od dva meseca dok nije postao moj. Posao o kakvom sam počela da razmišljam ubrzo po rušenju Kula, nakon što sam priznala sebi da želim